

Chefsjustitieombudsmannen
Cecilia Nordenfelt

Kritik mot Kriminalvården, anstalten Kumla, för långsam handläggning av ett misskötsamhetsärende och dröjsmål med delgivning av beslutet i ärendet

Beslutet i korthet: En intagen har rapporterats för viss misskötsamhet, och anstalten har dröjt nästan åtta veckor med att meddela beslut i ärendet. Därefter har det dröjt tre veckor innan den intagne fick del av beslutet. Kriminalvården kritiseras för det inträffade.

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 16 juni 2011, framförde AA klagomål mot Kriminalvården, anstalten Kumla. Han anförde bl.a. följande.

Den 7 april 2011 blev han, utan grund, rapporterad för misshandel av en medintagen. Vid tidpunkten för anmälan till JO hade han fortfarande inte fått del av något beslut i ärendet. Han hade fått beskedet att anstalten inte skulle ta ställning till en permissionsansökan som han hade gett in förrän beslut i misskötsamhetsärendet hade meddelats. Anstaltens långsamma handläggning i misskötsamhetsärendet påverkade därför hans möjligheter till permission.

Utredning

Vissa handlingar samt muntliga upplysningar inhämtades från Kriminalvården, anstalten Kumla.

Därefter remitterades anmälan till Kriminalvården för yttrande. I sitt svar anförde myndigheten (region Mitt), genom regionchefen BB, följande.

AA har i anmälan till JO klagat på anstalten Kumla avseende hur handläggning av ett misskötsamhetsärende skett gällande bland annat lång handläggningstid vilket fått till följd att hans möjlighet till permission har försenats.

Kriminalvården region Mitt har utrett ärendet.

Uppgifter har inhämtats av kriminalvårdsinspektör CC, kriminalvårdare DD samt handläggare EE. Information har även inhämtats från klientsystemen KLAS och KVR.

AA är placerad på anstalten Kumla sedan den 11 augusti 2008. Han omfattas av reglerna för särskilda villkor enligt 1 kap. 7 § Fängelselagen (2010:610) (FäL). Han blir villkorligt frigiven tidigast den 28 januari 2012.

Av hans särskilda villkor, som beslutades av Kriminalvårdens huvudkontor den 10 februari 2009, framgår det att AA tidigast kunde beviljas normalpermission (numera regelbunden och strukturerad permission) den 1 augusti 2010. Av beslutet framgår det att när permissionsgången inleds skall minst fyra permissioner genomföras under bevakning eller åtföljande av kriminalvårdstjänsteman. Därefter får dagspermissioner på egen hand beviljas. Normalpermission med övernattning får inte beviljas.

AA blev den 7 april 2011 rapporterad för misstänkt misskötsamhet, rubricerad våld eller hot mot medintagen. Av rapporten, som upprättats av CC, framgår att en intagen, benämnd FF, blivit misshandlad. Detta fick till följd att alla intagna på avdelningen, inklusive AA, blev placerade i avskildhet. AA blev den 8 april 2011 erbjuden att delta i förhör för att anstalten skulle kunna utreda det inträffade. Han avböjde dock att delta men erhöll en kopia av upprättad rapport. Av rapporten framgår det att AA hade tre dagar på sig, från delgivning av förhørsprotokollet, att inkomma med kompletterande uppgifter.

Vidare framgår det att CC tog del av bildupptagning från den inträffade händelsen och med anledning av detta upprättades en tjänsteanteckning den 19 april 2011 och AA får del av tjänsteanteckningen den 6 maj och underrättas om sin möjlighet att inkomma med ytterligare synpunkter. AA inkommer med synpunkter den 16 maj 2011 och därefter fattar CC beslut om varning den 30 maj 2011. Därefter får AA del av beslutet den 20 juni 2011 och den 13 juli 2011 inkommer AA med begäran om omprövning av anstaltens beslut till regionen. Kriminalvården region Mitt omprövar och ändrar inte anstaltens beslut den 15 juli 2011.

CC har uppgivit att händelsen som skedde den 7 april 2011 var komplicerad och involverade ytterligare sex intagna. Händelsen ledde till att dessa intagna, däribland AA, blev placerade i avskildhet och därefter omplacerade på andra avdelningar. CC fattade beslut i ärendet men vid detta tillfälle var AA placerad på en annan avdelning varför DD, som då var tillförordnad kriminalvårdsinspektör, hade ansvaret för AA. Under denna period var även ordinarie handläggare sjuk i perioder och ett flertal vikarierande handläggare var involverade i utredningen. CC uppger att han ville ha ett möte till stånd med AA för att diskutera händelsen men AA avböjde detta vid två tillfällen. DD bekräftar att han fått beslutet för att tillse att AA fick del av det. Under denna period, som inföll under semestertid, hade han flera handläggare. Varken CC eller DD kan dra sig till minnes varför det drog ut på tiden innan AA fick del av beslutet men troligtvis hamnade ärendet ”mellan stolarna” med anledning av att AA bytte avdelning och att det sammanföll med semesterperioden.

Av KLAS framgår att AA medgavs permission enligt sina särskilda villkor den 21 februari 2011. AA ansökte den 3 april 2011 om ytterligare en permission enligt sina särskilda villkor. Anstalten beslutade den 16 juni 2011 om att avslå hans ansökan med anledning av den misskötsamhet som han gjort sig skyldig till. Av beslutet framgår det att händelsen är polisanmäld och att han vid tidigare tillfälle gjort sig skyldig till misskötsamhet riktat mot tjänstemän. Vid tiden för beslutet så utreddes AA även för en ny misstänkt misskötsamhet som avsåg olämpligt uppträdande riktat mot anstaltens personal. AA ansökte igen om permission den 5 juli 2011, även denna ansökan avslogs av anstalten. Skälet för anstaltens beslut var bland annat att utfallet av AA:s verkställighet och pågående polisutredning gjorde att man bedömde att det förelåg påtaglig risk för att AA kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig under en permission.

Författningsbestämmelser

Av 12 kap. 1 § Fängelselagen (2010:610) (FäL) framgår det att en intagen som bryter mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten får tilldelas en varning.

Av 12 kap. 3 och 4 §§ FäL framgår det bland annat att frågor om varning enligt 1 § ska avgöras skyndsamt och innan ett beslut om varning meddelas ska förhör hållas med den intagne.

Av 1 kap. 7 § FäL framgår det bland annat att för en intagen som avtjänar fängelse i lägst fyra år ska det, om det inte är uppenbart obehövt, beslutas om de särskilda villkor som av säkerhetsskäl är nödvändiga när det gäller vistelse utanför anstalt enligt 10 kap. 1 § FäL.

Av 10 kap. 1 § FäL framgår det bland annat att en intagen får, för att underlätta hans eller hennes anpassning i samhället, beviljas tillstånd att vistas utanför anstalt för viss kort tid (permission) om minst en fjärdedel av strafftiden, dock minst två månader, har avtjänats, och det inte finns en påtaglig risk för att den intagne kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig.

Kriminalvårdens bedömning

Av rättssäkerhetsskäl är det av vikt att ett ärende om misskötsamhet utreds så skyndsamt som möjligt. Detta bland annat för att den intagne ska kunna ha möjlighet att planera sin verkställighet utifrån rätt förutsättningar och även att Kriminalvården ska kunna vidta relevanta åtgärder utifrån de risker som identifieras avseende den intagne och de behov denne har.

Aktuell misskötsamhet var komplex och involverade ett flertal intagna. Oavsett att detta inte är någon unik händelse inom Kriminalvården innebär det ändå att organisationen snabbt måste ta ställning till flera olika frågor som uppkommer. Det kan gälla avskildheter, misskötsamhetsärenden, omhändertagande av hotade intagna, förflyttningar med mera. I förevarande ärende innebar händelsen att ett flertal intagna, däribland AA, blev föremål för åtgärder såsom avskildhet, misskötsamhetsärende och förflyttningar. Det har inte gått att utreda varför ärendet har tagit så lång tid till att handläggas från upprättad rapport till att AA fick del av beslutet. De faktorer som kan ha spelat in är att ärendet, i sig, genererade ett större utredningsmaterial vilket gjorde att handläggningen drog ut på tiden. Vidare inträffade sjukdom hos handläggare och förflyttningen av AA samt att semesterperioden inföll vilket även det påverkade handläggningen negativt. Oaktat detta är det inte tillfredställande att beslut om varning fattades först en månad och tre veckor efter händelsen och att det tog ytterligare tre veckor innan AA fick del av beslutet.

Angående frågan om den sena handläggningen har inverkat negativt på AA:s möjlighet till permission gäller följande. Inför varje permission sker en riskbedömning. Avseende AA förelåg en polisiär utredning gällande den misskötsamhet som han gjort sig skyldig till samt att han tidigare under verkställigheten gjort sig skyldig till misskötsamhet. Anstalten har vid utredning om AA kan beviljas permission bedömt att han, utifrån utfallet av hans verkställighet, inte kan beviljas permission då det föreligger påtaglig risk för att AA kommer att begå brott, undandra sig straffets fullgörande eller på annat sätt missköta sig. Regionen bedömer att anstaltens beslut är adekvat och den sena handläggningen av misskötsamhetsärendet har, avseende permissioner, inte haft någon menlig inverkan på hans möjlighet till permissioner.

AA kommenterade remissyttrandet.

Bedömning

Kriminalvården har redogjort för den rättsliga reglering som är relevant i ärendet.

Av utredningen framgår att AA rapporterades för misskötsamhet den 7 april 2011 och att anstalten den 30 maj 2011, dvs. nästan åtta veckor senare, beslutade att tilldela AA en varning. Därefter dröjde det till den 20 juni 2011 innan AA fick del av beslutet. Mot bakgrund av det skyndsamhetskrav som uppställs i 12 kap. 3 § fängelselagen (2010:610) förtjänar anstalten kritik för den långa

handläggningstiden i misskötsamhetsärendet. Vidare förtjänar anstalten kritik för att ha dröjt tre veckor med att låta AA få del av beslutet i nämnda ärende.

Vad som framkommit angående handläggningen av AA:s ansökan om permission ger inte anledning till någon kritik eller något uttalande.

Ärendet avslutas.